

Александрук І. В.	
Можлива картина світу творів жанру фентезі (на матеріалі творів сучасних англійських та американських авторів)	85
Дідух Л. І.	
Двокомпонентні пожежно-технічні терміни: їх структурні і кількісні характеристики.....	90
Дроф'як Н. І.	
Асиндетичне субстантивне словосполучення як номінативний мовний засіб	93
Романюк С. К.	
Статистичні параметри еволюційних процесів в американському комерційному рекламному дискурсі	97

РОЗДІЛ ІІІ. ПРОБЛЕМИ ЛІНГВОДИДАКТИКИ В ЕТНІЧНОМУ ПРОСТОРИ

Златів Л. М.	
Робота з науково-навчальним текстом під час засвоєння студентами-філологами дисципліни "Текстознавство"	103
Ковальчук Н. П.	
Історія розвитку лінгвістичних принципів пунктуації.....	109
Орхова Л. І.	
Лінгводидактичні основи сучасної мовної освіти	113
Шульжук Н. В.	
Місце сучасних лінгвістичних наукових парадигм у процесі формування комунікативної компетенції студентів-філологів	118
Ястжебська А.	
Проблема лексичної асиметрії в польській та українській мовах (на основі лексики, що вивчається на заняттях із польської мови як іноземної в україномовному середовищі).....	122

2. Hamilton L. K. Kiss of Shadows [Електронний ресурс] / Laurell K. Hamilton – 2000. – Режим доступу до роману: http://www.greylib.su/?category=english-enghor&altname=kiss_of_shadows
3. Paolini C. Brisingr [Електронний ресурс] / Christopher Paolini. – 2008. – Режим доступу до роману: http://www.greylib.su/?category=english-engkids-engfan&altname=brisingr_inheritance_book_3
4. Pratchett T. Color of Magic [Електронний ресурс] / Terry Pratchett. – 1983. – Режим доступу до роману: http://www.greylib.su/?category=english-engfan&altname=the_color_of_magic
5. Rowling J. K. Harry Potter and the Sorcerer's Stone [Електронний ресурс] / Joanne K. Rowling. – 1997. – Режим доступу до роману: http://www.greylib.su/?category=englishengkids&altname=ves_harri_potter_na_angliiskom_all_harry_potter_books
6. Rowling J. K. Harry Potter and the Prisoner of Azkaban [Електронний ресурс] / Joanne K. Rowling. – 1999. – Режим доступу до роману: http://www.greylib.su/?category=englishengkids&altname=ves_harri_potter_na_angliiskom_all_harry_potter_books46.
7. Rowling J. K. Harry Potter and the Order of the Phoenix [Електронний ресурс] / Joanne K. Rowling. – 2003. – Режим доступу до роману: http://www.greylib.su/?category=englishengkids&altname=ves_harri_potter_na_angliiskom_all_harry_potter_books
8. Valente C. M. The Orphan's Tales: In the Night Garden [Електронний ресурс] / Catherynne M. Valente. – 2006. – Режим доступу до роману: http://www.greylib.su/?category=englishengfan&altname=the_orphans_tales_in_the_night_garden
9. Valente C. M. The Orphan's Tales: in the Cities of Coin and Spice [Електронний ресурс] / Catherynne M. Valente. – 2007. – Режим доступу до роману: http://www.greylib.su/?category=englishengfan&altname=the_orphans_tales_in_the_cities_of_coin_and_spice

Статтю подано до редколегії
17.03.2011 р.

УДК 81'373

Л. І. Дідух – аспірант Львівського національного університету імені Івана Франка

Двокомпонентні пожежно-технічні терміни: їх структурні і кількісні характеристики

*Роботу виконано на кафедрі безпеки
життєдіяльності ЛНУ ім. Івана Франка*

У статті проведено структурний та кількісний аналізи англomовних пожежно-технічних двокомпонентних термінів на основі словника "Лексикон" обсягом понад 3500 термінів із цієї тематики. Подається також визначення поняття *двокомпонентні терміни*. У процесі дослідження виявлено моделі двокомпонентних термінів та їх варіантів, які було описано чотирма групами: 1) іменні терміни; 2) ад'єктивно-іменні; 3) дієслівно-іменні; 4) адвербіально-іменні.

Ключові слова: багатокомпонентні терміни, двокомпонентні терміни, структурні і кількісні характеристики термінів.

Дідух Л. І. Двокомпонентные пожарно-технические термины: их структурные и количественные характеристики. В статье проведен структурный и количественный анализы англоязычных пожарно-технических двухкомпонентных терминов на основе словаря "Лексикон" объемом более 3500 терминов по этой тематике. Представлено также определение понятия *двокомпонентные термины*. В процессе исследования выявлено модели двухкомпонентных терминов и их вариантов, которые были описаны четырьмя группами: 1) именные термины, 2) адъективно-именные, 3) глагольно-именные, 4) адвербиально-именные.

Ключевые слова: многокомпонентные термины, двухкомпонентные термины, структурные и количественные характеристики терминов.

Didukh L. I. Two-Component Fire-Technical Terms: Their Structural and Quantitative Characteristics. The article deals with the structural and quantitative analysis of two-component English fire-technical terms based on the vocabulary "Lexicon" of over 3500 terms. There is also given the definition of the *two-component terms* notion. During the research there was presented the two-component model terms and their variants, which were described by

four groups: 1) nominal terms; 2) adjective and nominal terms; 3) verbal and nominal terms; 4) adverbial and nominal terms.

Key words: multicomponent terms, two-component terms, structural and quantitative characteristics of terms.

Постановка наукової проблеми. Як відомо, науково-технічні тексти охоплюють загальнонавчання, загальну наукову і технічну, а також спеціальну лексику з конкретної, наприклад пожежно-технічної, і споріднених галузей науки і техніки.

Великий пласт лексики в науково-технічних текстах становлять багатокomпонентні терміни. За підрахунками науковців [2, 167; 1] багатокomпонентні терміни становлять від 73 % до 88 % всієї спеціальної лексики. У німецько-російсько-англійському словникові "Lexicon Brandschutz" [3] ці терміни становлять 86,4 %. Переважна більшість термінів є двокомпонентними.

Мета статті – провести структурний і кількісний аналізи двокомпонентних термінів із пожежно-технічної тематики, порівняти їх характеристиками з інших терміносистем.

Матеріалом нашого дослідження послужив згаданий вище німецько-російсько-англійський словник "Lexicon Brandschutz" [3] обсягом близько 3500 пожежно-технічних термінів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Двокомпонентними термінами ми вважаємо окремо оформлені, семантично цілісні сполучення, утворені об'єднанням двох компонентів. Наприклад, термін *smoke detector* – *індикатор диму* – складається з двох окремо написаних слів-термінів, виражених іменниками. Замінивши слова символами, якими зазвичай позначають ці частини мови, отримуємо модель терміна – NN. У цьому прикладі компонентами терміна є прості слова, тобто кількість слів цього терміна відповідає кількості компонентів його моделі, а саме двох.

Таблиця 1

Моделі англомовних пожежно-технічних двокомпонентних термінів

Моделі термінів та їх варіанти	Кількість термінів	%	Приклади	
N+N	889	57,5	fire behavior fire-pump station emergency footbridge cross-country pump-appliance fireman's helmet Bunsen flame Davy's gauze BCF extinguisher Ca(OH) ₂ cartridge	
NN	818	52,91		
NN	49	3,16		
NN	7	0,5		
NN	1	0,06		
N'sN	5	0,3		
NN	4	0,25		
N'sN	1	0,06		
NN	3	0,2		
SN	1	0,06		
A+N	389	25,2		thermal explosion electrostatic filter portable fire-extinguisher
AN	347	22,5		
AN	34	2,2		
AN	8	0,5		
V+N	261	16,9	stabilize concentration withstand voltage turn-out reach extinguishing foam quick-acting valve clearing-up operation forced ventilation front-mounted pump	
VN	3	0,19		
VN	1	0,06		
VfrN	7	0,45		
VingN	180	11,7		
VingN	39	2,52		
Ving(fr)N	3	0,19		
VedN	25	1,6		
VedN	3	0,19		
Adv+N	6	0,4		half floor
AdvN	6	0,4		
Всього	1545	100		

Примітка: N – іменник у загальному відмінку, N – іменник у присвійному відмінку, N's – іменник у присвійному відмінку, N – аббревіатура, A – прикметник, Δ – складний прикметник, V – дієслово (Ving, Ved – неособові форми дієслова), V – складне дієслово (Ving, Ved – складні неособові форми дієслова), Vfr – фразове дієслово, Ving(fr) – складна неособова форма дієслова, Adv – прислівник, S – символ.

У процесі дослідження виявлено моделі двокомпонентних термінів та їх варіанти, які можна об'єднати в чотири групи: 1) іменні терміни; 2) ад'єктивно-іменні; 3) дієслівно-іменні; 4) адвербіально-іменні (табл. 1).

Група іменних термінів охоплює найбільшу частину двокомпонентних термінів – 889. Компонентами термінів моделі N+N, крім загальних слів або термінів, виявилися власні імена розробників пожежно-технічного обладнання в загальному *Bunsen flame* – полум'я Бунзена або присвійному відмінках *Davy's gauze* – металічна сітка Дейва, іменники у присвійному відмінку *fireman's helmet* – каска пожежника, аббревіатури *BCF extinguisher* – вогнегасник з бромохлордифторметановим порошком

Можливі випадки, коли одним або двома компонентами терміна є складне слово або термін, написане разом *footbridge* – міст або через дефіс *fire-pump* – пожежний насос, *pump-appliance* – насосна станція, наприклад, у двокомпонентних термінах *emergency footbridge* – аварійний міст, *fire-pump station* – пожежна насосна станція, *cross-country pump-appliance* – лафетний ствол; крім іменників, компонентами складних слів є неособові форми дієслова, наприклад, *compressed-air foam* – піна за допомогою стиснутого повітря, прикметники *dangerous-materials class* – групи ризику, кількісний *four-wheel drive* – повний привід або порядковий *first-aid equipment* – обладнання швидкої допомоги числівники, знак *CO-filter respirator* – фільтруючий прилад з поглинанням вуглекислого газу, аббревіатура *GUP-smoke cap* – ковпак. У словникові виявлено також складні іменники, створені на основі трьох і більше простих слів або термінів, наприклад, *bromochloromethane extinguisher* – вогнегасник з бромохлорометановим порошком, *dibromotetrafluoroethane extinguisher* – вогнегасник з дібромтетрафторетановим порошком; замінивши складні слова відповідними символами, представимо терміни як N (NN) і (N-N) N. Тобто беремо в дужки компоненти термінів, виражених складним словом, написаними разом або через дефіс. Для спрощення графічного зображення моделей термінів, компоненти термінів, які є складними словами, наприклад, складними іменниками (NN) або (N-N), позначаємо одним символом N з рискою внизу – N. Отже, терміни зі складними словами будуть позначені як NN і NN.

Згадані вище позначення двокомпонентних термінів, а саме: NN, NN, NN, NN, N'sN, NN, N'sN, NN ми вважаємо варіантами моделі "іменник + іменник" – N+N.

Як видно з таблиці 1, компонентами моделей термінів є переважно прості іменники, представлені варіантом моделі NN. Менш вживаний варіант NN, тобто такі терміни, один компонент яких – складне слово. Терміни, в яких один із компонентів є складним словом (у цьому разі складним іменником), складаються найчастіше з двох іменників (21 термін), далі – з прикметника та іменника (10 термінів), написаних через дефіс або разом. У 38 термінах компонентами є складні слова, написані через дефіс або окремо, а в 6 термінах – числівником або іменником. У 8 термінах частина складного слова виражена дієсловом, прислівником або прийменником. У 7 термінах складними словами є ядра двокомпонентних термінів, а в 1 терміні – обидва компоненти є складними словами.

Поряд з великою кількістю термінів моделі N + N та її варіантів, виявлені терміни моделі N's + N та N + N, відповідно, 5 і 4 термінів.

Ад'єктивно-іменні терміни моделі A + N становлять другу за величиною групу двокомпонентних термінів – 389. Ця модель включає терміни трьох варіантів, які в основному представлені простими прикметниками, наприклад, *automatic manipulator* – A + N.

Наступним за кількістю термінів є варіант A N, перший компонент якого виражений складним словом. У першому компоненті варіанта моделі складні слова, а саме складні прикметники, складаються переважно зі сполучень "іменник-прикметник" і "прикметник-прикметник", написаних через дефіс або разом – 34. У цій групі є дев'ять термінів, ядра яких є складними словами.

Дієслівно-іменні терміни. У процесі дослідження пожежно-технічних термінів нами виявлено 261 термін, в яких один із компонентів є дієсловом. Вони ще не зафіксовані в словниках як іменники, а тільки як дієслова (наприклад, *stabilize*, *inject*). Терміни з такими компонентами ми описували моделлю V + N у варіантах VN, VN.

У дієслівно-іменну групу термінів ми також включаємо терміни, першим компонентом яких є неособова форма дієслова -Ved, -Ving, які не зафіксовані в словниках як прикметники, наприклад, *hoisting machinery* – вантажопідійомне устаткування – VingN, *compressed air* – стиснуте повітря – VedN. Модель Ving + N має тільки один варіант, а модель Ved + N – три варіанти, включаючи варіанти, в яких перший або другий компонент може бути виражений складним словом.

На відміну від варіантів інших моделей, компоненти термінів моделі V + N переважно є складними словами (див. таблицю 1).

Складні слова з дієслівним компонентом в основному складаються зі сполучень слів, написаних через дефіс або окремо (53 терміни), і рідше – двома дієсловами або дієсловами з прислівниками, прийменниками та ін., написаними через дефіс або разом (7 термінів).

Адвербіально-іменна група термінів. Як видно з таблиці 1, в адвербіально-іменну групу входить всього 6 термінів, три з яких містять препозитивні означення, а саме: *all-clear signal – відбій, no smoking – курити заборонено*.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Кожен із двокомпонентних термінів складається з головного компонента (ядра), який називає родове поняття, і підлеглого йому ад'юнкта, що вказує на поняття видове. Ядра і ад'юнкти можуть бути виражені простими і складними словами і термінами. Компонентами термінів є прості іменники в загальному відмінку – 818, прості прикметники – 338, прості дієслова – 3, прості іменники в присвійний відмінку – 2, прості дієприкметники (Ving, Ved) – 204, а також аббревіатури – 3; складні: іменники у загальному відмінку – 57, прикметники – 34, дієслова – 1, дієприкметники – 42. Усі двокомпонентні терміни описуються десятима моделями, які представлені 21 варіантом.

Усі двокомпонентні терміни будуються за 4 синтагматичними моделями і 21 їх варіантом. 57,5 % багатоконструктивних термінів описані моделлю N + N; 25,2 % – A + N; 16,9 % – V + N; 0,4 % – Adv + N.

Література

1. Павлова М. Г. Английская терминология по вычислительной технике : автореф. дис. на соискание наук. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 "Германские языки" / М. Г. Павлова. – М., 1985. – 16 с.
2. Соловьев В. Терминологические словосочетания как составная часть системы терминологии / В. Соловьев // Вопросы разработки научно-технической терминологии. – Рига, 1973. – С. 161–171.
3. Lexicon Brandschutz. – Berlin, 1986. – 720 p.

Статтю подано до редколегії
11.03.2011 р.

УДК 811.111'357.4

Н. І. Дроф'як – аспірант Львівського національного університету ім. Івана Франка

Асиндетичне субстантивне словосполучення як номінативний мовний засіб

*Роботу виконано на кафедрі англійської філології
ЛНУ ім. Івана Франка*

У статті розглянуто асиндетичне субстантивне словосполучення як номінативний засіб мови, що становить єдине складне поняття та уможливило подання диференційних ознак об'єкта. Наведено класифікацію субстантивних словосполучень на основі сигніфікативних та денотативних значень ядер-іменників.

Ключові слова: асиндетичне словосполучення, номінативність, імплікаціонал, неімплікаціонал, семантика, сигніфікативне значення, денотативне значення.

Дроф'як Н. І. Асиндетическое субстантивное словосочетание как номинативное средство языка. В статье рассматривается асиндетическое субстантивное словосочетание как номинативное средство языка, которое является единым сложным понятием и способствует наличию дифференциальных признаков объекта. Приведена классификация субстантивных словосочетаний исходя из сигнификативного и денотативного значений ядер-имен существительных.

Ключевые слова: асиндетическое субстантивное словосочетание, номинативность, импликационал, неимпликационал, семантика, сигнификативное значение, денотативное значение.